

חוזר מינהל הסיעוד

י"ד חשוון תשע"ט
23 אוקטובר 2018
אסמכתא: 414273618
חוזר מס': 142/18

לכבוד:
מנהלות הסיעוד בבתי החולים
מנהלות הסיעוד בקהילה/בריאות הציבור

נושא: הדרכת יולדת להנקה באשפוז ובקהילה

חוזר זה מבטל ומעדכן את חוזר מינהל הסיעוד מס' 81 מיום 25.1.2010 בנושא "הדרכת יולדת להנקה על ידי אחות מוסמכת יועצת הנקה מורשית".

רקע:

הנקה לאורך זמן הוכחה כמשפרת את בריאותם הפיזית והנפשית של התינוק והאם ומחזקת קשר אם תינוק. להנקה יתרונות רבים בתחום התזונתי, החיסוני, ההתפתחותי, הפסיכולוגי, החברתי, הכלכלי והסביבתי.

השעה הראשונה לאחר הלידה נחשבת "שעת הזהב" לגבי הנקה ולכן קיימת חשיבות מרובה להנקה ראשונית בחדר לידה ומגע "עור לעור" בין האם לילוד.

הדרכה מובנית של היולדת על ידי אחות מוסמכת, שהוכשרה כיועצת הנקה מורשית, הוכחה בספרות כמגדילה את הסיכויים וההיענות של היולדת להנקה. מחקרים מראים שהגורם המשפיע ביותר על הצלחת ההנקה הינו הרצף הטיפולי המתחיל בליווי האישה ההרה והדרכתה להנקה בתקופת ההריון, הדרכה וייעוץ הנקה במערך האשפוז מהלידה ועד לשחרור והמשך יעוץ ותמיכה בהנקה בתחנות לבריאות המשפחה/טיפות חלב.

ליועצת הנקה מורשית תפקיד מוביל ומרכזי בקידום ועידוד ההנקה באשפוז ובקהילה למתן מענה וייעוץ בהנקה על פני כל הרצף הטיפולי.

מטרות החוזר:

1. להבטיח הדרכה זמינה ומקצועית על ידי אחות מוסמכת יועצת הנקה מורשית באשפוז.
2. להבטיח רצף טיפולי בהדרכה וייעוץ הנקה ליולדת בתחנות לבריאות המשפחה/טיפות חלב.

תאריך יישום של ההנחיה :

אשפוז – מיושם מינואר 2013
תחנות לבריאות המשפחה/טיפות חלב – יישום החל מינואר 2023

אחריות ליישום:

מנהלות הסיעוד בכל מוסדות הרפואה באשפוז ובקהילה.

ב ב ר כ ה,
שושי גולדברג

ד"ר שושי גולדברג
אחות ראשית ארצית
וראשת מינהל הסיעוד

עיקרי ההנחיה:

1. הגדרות:

- 1.1. **השתלמות מוכרת** – קורס על בסיסי המקנה תעודת רישום בפנקס המורשים לעסוק בסיעוד במדור השתלמות מוכרת של משרד הבריאות.
- 1.2. **יועצת הנקה מורשית** – אחות מוסמכת הרשומה בפנקס המורשים לעסוק בסיעוד במדור השתלמות מוכרת כהגדרתה ובעלת תעודה של "בוגרת השתלמות מוכרת בייעוץ הנקה".
- 1.3. **השתלמות מוכרת ברפואה מונעת וקידום בריאות (בריאות הציבור)** - אחות מוסמכת הרשומה בפנקס המורשים לעסוק בסיעוד במדור השתלמות מוכרת כהגדרתה ובעלת תעודה של "בוגרת השתלמות מוכרת בתחום בריאות הציבור".

2. תנאים להכרה ורישום בפנקס העוסקים בסיעוד כיועצת הנקה מורשית:

- 2.1. אחות מוסמכת אקדמאית.
- 2.2. בוגרת השתלמות מוכרת כהגדרתה "בוגרת השתלמות מוכרת בתחום ייעוץ הנקה".
- 2.3. עמדה בבחינת רישום ממשלתית ונרשמה בפנקס המורשים לעסוק בסיעוד במדור השתלמות מוכרת בתחום ייעוץ הנקה במשרד הבריאות.

3. עיקרי תכנית ההכשרה של יועצת הנקה מורשית:

- 3.1. הכשרת יועצת הנקה מורשית מתבצעת במסגרת השתלמות מוכרת בסיעוד.
- 3.2. תכנית ההכשרה לייעוץ הנקה מהווה נדבך מתקדם לתחום בריאות האישה ובריאות הילד. התכנית מתבססת על לימודים מקיפים בחטיבת הגניקולוגיה והמיילדות המהווים חטיבה מרכזית בלימודי ההסמכה לאחיות.
- 3.3. תכנית הלימודים בהשתלמות המוכרת בתחום ייעוץ הנקה כוללת לימודים עיוניים וקליניים בתחומים הבאים:
 - קידום בריאות בהנקה, תזונה והנקה, פרמקולוגיה בהנקה, פתולוגיה בהנקה, מצבים מורכבים בהנקה, הנקה במערך הפסיכו סוציאלי של המשפחה, ניהול הנקה בימים הראשונים לאחר לידה/לאחר שחרור/בשילוב טעימות ומוצקים, שימוש באביזרי עזר וכישורי ייעוץ להנקה, הנקת תאומים ורב עוברים, הנקת פגים ו-late preterm.
 - התנסות קלינית מבוקרת ומודרכת ליד מיטת היולדת ובתחנות לבריאות המשפחה/טיפות חלב בשלבי ההנקה השונים ועד לגמילה.

4. פירוט ההנחיה :

4.1. עיתוי ותדירות ייעוץ והדרכת הנקה ליוולדת:

4.1.1. מערך האשפוז:

- כל יולדת תודרך להנקה על ידי יועצת הנקה מורשית, בסמוך ללידה ולא יאוחר מ-24 שעות מהלידה.
- כל יולדת תודרך על ידי יועצת הנקה מורשית, לפחות פעם ביום בכל אחד מימי האשפוז לאחר הלידה ועד לשחרור היולדת מבית החולים.
- האמור לעיל יעשה בכפוף להסכמת היולדת ותוך כיבוד בחירתה האישית.

4.1.2. תחנות לבריאות המשפחה/ טיפות חלב בקהילה:

- הדרכה ותמיכה בהנקה בתחנות לבריאות המשפחה/טיפות חלב תינתן ליולדת על ידי אחות מוסמכת בוגרת השתלמות מוכרת בתחום רפואה מונעת וקידום בריאות (בריאות הציבור).
 - ייעוץ הנקה יינתן על ידי יועצת הנקה מורשית, לא יאוחר מ 48 שעות (עד שני ימי עבודה) מקבלת פנייה לייעוץ הנקה מהיולדת ו/או בהתאם להנחיית יועצת הנקה מורשית ממערך האשפוז (במכתב השחרור)
- באחד או יותר מהמצבים הבאים:
- לידת רב עוברים
 - פגות ו/או גיל קטן לגיל הריון SGA= Small for Gestational Age
 - ירידה במשקל של 7% או יותר ממשקל הלידה במהלך האשפוז
 - המשך ירידה במשקל 4 ימים ויותר לאחר הלידה
 - עלייה לא מספקת במשקל/ירידה באחוזונים
 - פצעים/סדקים/כאבים בהנקה
 - יילודים בסיכון: מום מולד/מומים לבביים לאחר אשפוז בטיפול נמרץ
 - לשון קשורה
 - יולדת לאחר ניתוח שד
 - יולדת עם גודש חמור/דלקת/חסימות בשד
 - מבנה חריג של השד או הפטמה
 - יולדת שהשתחררה עם הנקה באמצעות פטמת סיליקון
 - קושי בהתחברות התינוק לשד על רקע סיבוכים בהריון, לידה טראומטית, מחלות אצל האם ושימוש בתרופות
 - כל שיקול דעת קליני אחר של האחות ו/או הרופא המטפל
 - תכנית התערבות לעידוד/שימור הנקה תקבע ע"י הגורם המטפל במידה ונדרש המשך מעקב, לרבות הפנייה לצוות רב מקצועי רלוונטי בהתאם לצורך.
 - תכנית ההתערבות תכלול את תכני ההדרכה להנקה, תדירות המעקב הנדרש והאחריות לביצוע.

4.2. עיקרי תכנית ההדרכה להנקה תכלול את התחומים הבאים :

אשפוז	תחנות לבריאות המשפחה/ טיפות חלב
ההדרכה להנקה באשפוז תכלול לפחות את הנושאים הבאים:	ההדרכה להנקה בתחנות לבריאות המשפחה/ טיפות חלב תכלול את הנושאים הבאים ובהתאמה לפניית היולדת ולצורכיה:
חשיבות ההנקה לבריאות האם, התינוק והפעוט	חשיבות ההנקה לבריאות האם, התינוק והפעוט
סימני הנקה יעילה	סימני הנקה יעילה
ניהול הנקה תקין, תדירות ומשך ההנקה	ניהול הנקה תקין, תדירות ומשך ההנקה
התמודדות עם אתגרים, חסמים וקשיים צפויים בהנקה (מניעה וטיפול בכאב/ סדקים/פצעים/גודש ועוד)	התמודדות עם אתגרים, חסמים וקשיים צפויים בהנקה (מניעה וטיפול של כאב/סדקים/פצעים/גודש ועוד)
תנוחות הנקה ושימוש באביזרי עזר	תנוחות הנקה ושימוש באביזרי עזר
הדרכה לשאיבת חלב ותנאי שימור חלב אם	הדרכה לשאיבת חלב ותנאי שימור חלב אם
הדרכה להמשך ייעוץ ותמיכה בהנקה בתחנות לבריאות המשפחה/טיפות החלב	חזרה לעבודה ושימור הנקה
תמיכה באימהות לשמירה על תזונה בריאה ומאוזנת בריא	תמיכה באימהות לשמירה על תזונה בריאה ומאוזנת ושמירה על אורח חיים בריא
קבוצות תמיכה בהנקה	קבוצות תמיכה בהנקה
	גמילה מהנקה

4.3. תיעוד ודיווח ייעוץ והדרכת הנקה:

4.3.1. מערך האשפוז:

4.3.1.1 פעולות ההדרכה וסטאטוס ההנקה יתועדו ברשומת היולדת, לפחות אחת ליום, על ידי יועצת הנקה מורשית מהלידה ועד לשחרור היולדת.

4.3.1.2 יולדת אשר אינה מעוניינת להניק או לקבל הדרכה, יש לתעד זאת ברשומה.

4.3.1.3 על מנת לשמור על הרצף הטיפולי, בעת שחרור היולדת מבית החולים, יינתן ליולדת מכתב שחרור המיועד לאחות בתחנה לבריאות המשפחה/טיפות חלב, רופא נשים/ ילדים חתום על ידי יועצת הנקה מורשית ובו התייחסות לפחות לנושאים הבאים:

- סטאטוס ההנקה הנוכחי של היולדת
- דיווח על תהליך ההדרכה
- המלצה ליולדת להמשך מעקב, מענה ותמיכה בהנקה בתחנות לבריאות המשפחה בקרבת מגוריה.
- יועצת הנקה מורשית באשפוז תתעד במכתב השחרור החתום על ידה את הצורך להמשך טיפול ומעקב על ידי יועצת הנקה מורשית בתחנה לבריאות המשפחה/טיפות חלב במידה וקיים אחד או יותר מהמצבים המפורטים בסעיף 4.1.2.

4.3.2. תחנות לבריאות המשפחה/טיפות חלב:

4.3.2.1. ייעוץ והדרכת הנקה שניתנו על ידי אחות מוסמכת בוגרת השתלמות מוכרת בתחום רפואה מונעת וקידום בריאות (בריאות הציבור) לרבות תכנית התערבות יתועדו ברשומה הרפואית.

4.3.2.2. ייעוץ הנקה שניתן על ידי יועצת הנקה מורשית, תכנית התערבות, מעקב והפנייה לצוות רב מקצועי יתועדו ברשומה הרפואית.

רשימת תפוצה:

המנהל הכללי
המשנה למנהל הכללי
הנהלה מורחבת
י"ר הסתדרות האחים והאחיות בישראל
מנהלי בתי חולים
מנהלי אגפים רפואיים בקופות החולים
מנהלי מחוזות
קרפ"ר – צה"ל
קרפ"ר – שירות בתי הסוהר
קרפ"ר – משטרת ישראל
ראשי חוג לסיעוד
מנהלות בתי ספר לסיעוד